

L. Troçki

Doğu'da Perspektifler ve Görevler

Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesinin Üçüncü Yıldönümünde Yapılan Konuşma

Tarih: *Coşkulu tezahüratlar ve Enternasyonal Marşı*, 21 Nisan, 1924.

Çeviri Tarihi: [Marksist Tutum](#).

MIA'dan Çeviri: 2004.

Yoldaşlar, üniversitenizin üç yıllık çalışmalarını özetleyen belgeleri, hücre büronuzdan edindim. İsteğim üzerine kimi yoldaşlar, en önemli noktaların hepsini benim için işaretleyerek, belgelerden haberdar olma görevimi önemli ölçüde kolaylaştırdılar. Ve nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum, belki benim ayıbım belki de kaybımdır ama, üniversitenizin çalışmalarını ne günlük ne de aylık olarak yakından izleme fırsatım oldu. Bu çalışmalar, yıldönümlerinde alışlagelen abartmalardan tamamıyla uzak olarak söylüyorum, istisnai ve dünya-tarihsel bir öneme sahiptir.

Yoldaşlar, yıldönümü toplantılarında belki teoriye dalmak adetten değildir; ancak yine de, üniversitenizin, hiçbir şekilde basit bir devrimci eğitim kurumu olmayıp, dünya-tarihsel önemde bir kaldıraç oluşturduğu yönündeki görüşümü destekleyecek genel nitelikte birkaç gözlemimi sunmama izin verin.

Günümüzün tüm politik ve kültürel hareketi, kendisinden köklenmiş olduğu, büyüdüğü ve sınırlarından taşıdığı kapitalizme dayanıyor. Ancak şematik konuşacak olursak, kapitalizmin iki farklı yüzü vardır: Metropollerin kapitalizmi ve sömürgelerin kapitalizmi. Metropolün klasik örneği Britanya'dır. Bugün o, MacDonald'ın sözde "İşçi" hükümetiyle taçlandırılmıştır. Sömürgelere gelince, hangisinin en tipik sömürge olduğunu söylemekte tereddüt ediyorum: Bu, biçimsel anlamda sömürge olan Hindistan da olabilir; bağımsızlık görünümünü dünyadaki konumu itibarıyla henüz koruyan ve sömürge tipine ait gelişim çizgisiyle Çin de. Klasik kapitalizm Britanya'dadır. Marx, *Kapital*'i Londra'da, en ileri ülkenin gelişimini doğrudan gözlemleyerek yazdı; ne zaman incelediğinizi hatırlamasam da sizler bunu biliyorsunuz... Sömürgelerde kapitalizm, kendi parçalarından değil, yabancı sermayenin davetsiz gelişimiyle gelişir. İki farklı tipi oluşturan şey de budur. Çok bilimsel olmasa da, oldukça kesin ifadelerle koyacak olursak; MacDonald neden bu kadar tutucu, bu kadar çapsız ve aptaldır?

Çünkü Britanya kapitalizmin klasik toprağıdır; çünkü oradaki kapitalizm el çıkırıklarından başlayarak, manüfaktürden geçerek modern sanayiye adım adım, “evrimci” yoldan, organik olarak gelişti. Ve bundan dolayı dünün ve daha öncesinin önyargılarını, geçmiş ve önceki yüzyılların önyargılarını, geçmişin tüm ideolojik süprüntülerini MacDonald’ın kafasında bulmanız mümkündür [*alkışlar*]. İlk bakışta burada bir tarihsel çelişki varmış gibi görünür: Marx neden, eğer Rusya’yı saymazsak, 19. yüzyılın ilk yarısında Avrupa’nın en büyük ülkelerinin en gerisinde, geri Almanya’da ortaya çıktı? Marx neden Almanya’da ortaya çıktı ve Lenin neden 19. ve 20. yüzyılların kesiştiği dönemde Rusya’da ortaya çıktı? Açık bir çelişki! Fakat bu ne türden bir çelişkidir? İşte bu, ancak tarihsel gelişimin diyalektiği dediğimiz şeyce açıklanabilecek türden bir çelişkidir.

Tarih, Britanya makineleri ve pamukluları biçimi altında, gelişmenin en devrimci faktörünü yarattı. Fakat bu makine ve pamuklular, insan bilinci genel olarak ürkütücü bir tutuculuk düzeyinde kalırken, uzun ve yavaş bir tarihsel geçiş yoluyla, adım adım oluşturuldu ve yaratıldı.

Ekonomik gelişme yavaş ve sistematik bir biçimde ilerlediğinde, insanın kafasındakileri yerle bir etmek daha zorlaşır. Öznelciler ve idealistler, genelde, insan bilincinin, eleştirel düşüncenin vs., tarihi tıpkı bir römorkun mavnayı çekmesi gibi ilerlettiğini söylerler. Bu doğru değildir. Sizler ve ben Marksistiz ve şunu biliyoruz; tarihin itici gücü, bugüne kadar insan iradesinden bağımsız olarak şekillenmiş olan ve özellikle tekrar edeyim, eğer gelişme yavaş, organik ve hissedilmez bir şekilde gerçekleşirse, yeni bir politik düşüncenin kıvılcımını üretmek için insanın tutucu kafatasını parçalamayı giderek daha fazla güçleştiren üretici güçlerden oluşur. Ancak bir metropolün, Britanya gibi kapitalizmin klasik bir toprağının üretici güçleri 19. yüzyılın ilk yarısındaki Almanya, 19. ve 20. yüzyılların havzasındaki bizler ve günümüz Asya’sı gibi daha geri ülkelere hücumla geçtiğinde; ekonomik etkenler eski rejimi çatırdatan bir devrimci yola girdiklerinde; gelişim, aşamalı ve “organik” olarak değil, muazzam şoklar ve eski toplumsal katmanlarda ani kaymalar aracılığıyla gerçekleştiğinde; eleştirel düşünce, karşılaştırılmaz ölçüde kolay ve hızlı bir şekilde devrimci ifadesini bulur; şüphesiz bunun için önceden gerekli teorik malzemeyi de sağlayarak. Bu nedenle Marx 19. yüzyılın ilk yarısında Almanya’da ortaya çıktı ve bu nedenle Lenin burada ortaya çıktı; ve bu nedenle en muhafazakâr “işçi” partisinin, Avrupa kapitalizminin en yüksek, en eski ve en ulu toprağında, Britanya’da olması gibi ilk bakışta paradoksal gözüken bir olguyu gözlemleyebiliyoruz. Öte yandan ekonomik ve kültürel açıdan konuşacak olursak son derece geri bir ülke olan Sovyetler Birliği’imizde, –bunu çekinmeksizin söylüyorum çünkü bir olgudur– dünyadaki en iyi komünist partisine sahibiz [*alkışlar*].

Şunu belirtmeliyiz ki, ekonomik gelişmişliğine bakıldığında Rusya, Britanya gibi klasik metropoller ile Hindistan ya da Çin gibi sömürge ülkeler arasındaki yolun tam ortasında bulunmaktadır. Gelişme biçimleri ve yollarına göre, Sovyetler Birliği’ni Britanya’dan ayıran şeyler, Doğu ülkelerinin gelişiminde kendisini çok daha keskin bir biçimde gösteriyor. Kapitalizm oralara yabancı mali sermaye biçiminde hücum eder. Oralarda kapitalizm, eski ekonomik temelin altını oyan ve silkeleyen hazır makinelerle şahlanır ve kapitalist bir ekonominin Babil Kulesi gibi kendi yıkıntıları üzerinde yükselir. Doğu ülkelerinde kapitalizmin hareketi, ne aşamalı, ne yavaş, ne de “evrimsel”dir, tersine bu hareket çok ani ve yıkıcıdır; gerçekte birçok durumda, dünün Çarlık Rusya’sında olduğundan çok daha yıkıcı.

Yoldaşlar, Doğu’nun önümüzdeki yıllar ve onyıllardaki kaderi işte bu temel bakış açısından incelenmek zorundadır. Amerikan ve Britanya bankalarının 1921, 1922, 1923 yıllarına ait hesapları gibi basmakalıp kitaplara bile baksanız, Londra ve New York’un banka bilançolarında Doğu’nun yarınki devrimci kaderini okursunuz. Britanya kendi rolünü bir kez daha dünyanın tefecisi olarak ortaya koyar. Birleşik Devletler inanılmaz miktarlarda altın biriktirmiştir: Merkez Bankasının kasasında 3 milyar dolar değerinde altın saklanıyor, bu 6 milyar altın ruble eder. Bu miktar Birleşik Devletler ekonomisini fazlasıyla aşmaktadır.

Britanya ve Birleşik Devletler'in kimlere borç verdiğini soracaksınız. Muhtemelen sizin de duyduğunuz gibi bize borç vermiyorlar, Almanya'ya da vermiyorlar, frankın değerini korumak için Fransa'ya bir miktar kuru kemik bahşediyorlar. O halde borçlar nerelere akıyor? Büyük bir bölümünü sömürge ülkelere veriyorlar; bu paralar, Asya'nın, Güney Amerika'nın, Güney Afrika'nın endüstriyel gelişimini finanse ediyor. Size sayılardan bahsetmeyeceğim: Bir kısmı elimde olmasına rağmen, bunlar raporumu gereksiz yere uzatacaktır. Fakat şunu söylemek yeterlidir; son emperyalist savaşa kadar yarı-sömürge ve sömürge ülkeler, Birleşik Devletler ve Britanya'dan, gelişmiş kapitalist ülkelerin aldığı kredilerin muhtemelen yarısı kadar daha fazla kredi almışlardı, bugüne kadar sömürge ülkelerdeki mali yatırımlar eski kapitalist ülkelerdeki yatırımları hatırı sayılır ölçüde aşmıştır. Neden? Birçok neden var ama ikisi çok önemli: Birincisi, harap olmuş, nesi var nesi yok elinden alınmış ve bağrındaki azgın Fransız militarizmi –her zaman için dinç kabarışları tehdit eden bir militarizm– ile eski Avrupa'ya güven eksikliği; ikincisi, sömürge ülkelere, hammadde kaynağı olarak ve Birleşik Devletler ile Britanya'nın mamul malları ve makinelerinin müşterileri olarak duyulan gereksinim. Savaş sırasında olduğu gibi şimdi de, Japonya, Hindistan, Güney Amerika, Güney Afrika gibi sömürge, yarı-sömürge ve genel olarak geri kalmış ülkelerin paldır küldür sanayileşmesini gözlemekteyiz. Hiç kuşku yok ki, Çin Kuomintang Partisi, Çin'i bir ulusal-demokratik rejim altında birleştirmeyi başarır, Çin'in kapitalist gelişmesi dev adımlarla ilerleyecektir. Ve bunların tümü, tarih-öncesi, yarı-barbar bir durumdan birdenbire silkinip, kendilerini sanayinin eritme potasının içinde, fabrikada bulacak olan muazzam bir proleter kitlesinin seferberliğini hazırlayacaktır. Bunun sonucu olarak, emekçilerin bilinçlerinde geçmişin süprütülerini biriktirip korumaya zaman kalmayacak; bir giyotin, geçmiş gelecekte kopararak ve onları yeni düşünceler, yeni biçimler ve yeni yaşam ve mücadele yolları aramaya zorlayarak, geçmişteki bilinçlerinden koparıp atacaktır. Ve böylece, bu noktada, bazı ülkelerde artık sahneye çıkması, diğerlerindeyse derinlemesine ve genişlemesine gelişmesi gereken şey ortaya çıkıyor: Doğu'nun Marksist-Leninist partileri: Japon komünistleri, Çin komünistleri, Türk ve Hindistan komünistleri vb.

Doğu topraklarının emekçi yoldaşları! 1883'de İsviçre'de Rus "Emeğin Kurtuluşu" grubu oluşturulmuştu. Bu, o kadar uzun zaman önce miydi? 1883'den 1900'e 17 yıl ve 1900'den 1917'e bir 17 yıl daha, yani toplam 34 yıl; bir yüzyılın üçte biri, bir kuşak: III. Aleksandr'ın hükümdarlığı boyunca Marksizmin düşüncelerinin ilk teorik-propagandist çevresinin örgütlenmesinden Çarlık Rusya'sının proleterya tarafından fethedilmesine kadar geçen süre, topu topu bir yüzyılın üçte biridir!

Bunu yaşamış biri için, bu süre uzun ve acılı bir dönem olarak görünecektir. Fakat tarih ölçeğinden bakıldığında, bu, eşi benzeri olmayan şiddette ve vahşilikte bir tempo sunar. Doğu ülkelerindeki gelişme temposu, tüm göstergeleriyle çok daha hızlı olacaktır. Bu durumda, izlediğimiz perspektif ışığında, Doğu Emekçileri Komünist Üniversiteniz neyi ifade ediyor, nedir bu üniversite? Bu üniversite, Doğu ülkelerinin "Emeğin Kurtuluşu" gruplarının fidanlığıdır. [*büyük alkışlar*]

Şurası doğrudur ve hiç kimse buna gözlerini kapayamaz ki; Doğu'nun genç Marksistlerinin karşılaşacağı tehlikeler büyüktür. Biliyoruz ve siz de öğreneceksiniz ki; Bolşevik Partisi çok ciddi iç ve dış mücadeleler içinde biçimlenmiştir. Biliyorsunuz ki, iğdiş ve tahrif edilmiş bir Marksizm, daha sonraları burjuvazinin politik uşakları haline gelen Struvecilerin, birçokları sonradan Oktobristlere ve hatta daha da sağa iltica eden Kadetlerin, burjuva entelijensiyanın çok yönlü politik çalışmasının 1890'lardaki okulu gibiydi. Ekonomik olarak geri olan Rusya, siyasal anlamda ne farklılaşmış ne de tamamıyla biçimlenmiş bir ülkeydi: Marksizm kapitalizmin kaçınılmazlığından bahsediyordu ve kendileri için sosyalizmi değil kapitalizmi arzulayan bu burjuva-ilerici unsurlar devrimci yönlerinden arındırılmış bir "Marksizmi" benimsediler. Aynı şeyler Romanya'da da oldu. Romanya'nın bugünkü yönetici hergelelerinin çoğunluğu, zamanlarını Marksizme yağcılık okulunda geçirdiler, bunlardan bazıları Fransa'da Guesdeciliğe

bağlandılar. Sırbistan'da bugünkü muhafazakâr ve gerici politikacıların tümü gençliklerinde Marksizm ya da Bakunincilik okullarından geçmişlerdi.

Bu olgu, Bulgaristan'da daha az gözlemlenebilir. Ancak genel olarak, burjuva-ilerici politikaların amaçları için Marksizmin bir süreliğine sömürülmesi olgusu kendi ülkemizi olduğu gibi, güney-doğu Balkan ülkelerini de karakterize eder. Böylesi bir tehlike Doğu'da da Marksizmi tehdit ediyor mu? Kısmen. Neden? Çünkü Doğu'daki ulusal hareketler tarihte ilerici bir etkidir. Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesi esaslı bir ilerici harekettir; siz ve ben biliyoruz ki, bu mücadele aynı zamanda ulusal-burjuva görevlerle sınırlıdır. Çin'in kurtuluş mücadelesi, Sun Yat-sen'in ideolojisi, demokratik bir mücadele ve ilerici bir ideolojidir ama burjuvadır. Çin'de Kuomintang'ı ileri iterek destekleyen komünistlerin arkasındayız. Bu çok önemlidir ancak aynı zamanda burada ulusal-demokratik bir yozlaşma tehlikesi de mevcuttur. Ve bu tehlike, Doğu'da sömürge köleliğinden kurtulmak için verilen ulusal mücadeleler alanını oluşturan tüm Doğu ülkeleri için de geçerlidir. Doğu'nun genç proletaryası bu ilerici harekete dayanmalıdır; fakat kesin surette açıktır ki, yaklaşan dönemde Doğu'nun genç Marksistleri için, “Emeğin Kurtuluşu” gruplarının parçalanması ve kendilerini milliyetçi ideolojinin içinde eritmeleri tehlikesi söz konusudur.

Buna rağmen avantajınız nerededir? Rus, Romen ve diğer eski Marksist kuşaklar karşısındaki avantajınız, yalnızca Marx sonrası dönemde değil, aynı zamanda Lenin sonrası dönemde yaşıyor, yaşayacak ve çalışacak olmanızdadır. Hücre büronuzun bana kibarca küçük notlarla birlikte ilettiği gazetenizde Marx ve Lenin hakkında sıcak bir polemik okudum. Birbirinizle çok şiddetli tartışıyorsunuz, bunu bir suçlama olarak söylemiyorum. Burada sorun, bazılarının görüşleri doğrultusunda Marx'ın yalnızca bir teorisyen olduğu şeklinde konulmuş; bu nedenle muhalif taraf bu konumu betimleyerek itiraz ediyor: “*Hayır, Marx, Lenin gibi devrimci bir politikacıydı ve hem Marx hem de Lenin’de teori ve pratik el ele gitmiştir.*” Sorunun bu şekliyle soyut formülasyonunda bu önerme kuşkusuz doğrudur ve tartışma götürmez; ancak bu iki tarihsel şahsiyet arasında halen bir farklılık bulunmaktadır ki bu farklılık sadece bireysel özelliklerindeki ayırmadan değil aynı zamanda yaşadıkları dönemler arasındaki ayırmadan da kaynaklanır. Marksizm, kuşkusuz akademik bir doktrin değil, devrimci eylemin kaldıracıdır; Marx boşu boşuna “filozoflar dünyayı yeterince açıkladılar, artık onu değiştirmeliyiz” dememiştir. Fakat Marx'ın yaşadığı Birinci Enternasyonal döneminde ve sonra İkinci Enternasyonal zamanında işçi sınıfı hareketinin Marksizmi bütünsel olarak ve sonuna kadar kullanma fırsatı var mıydı? Marksizm, eylemde gerçek somutlanmasını bulmuş muydu? Hayır. Marx, devrimci teorisinin belirleyici tarihsel ana, iktidarın proletarya tarafından fethine uygulanması konusunda kılavuzluk etme fırsatı ve şansına sahip miydi? Hayır değildi. Şüphesiz Marx, öğretisini bir akademisyen olarak oluşturmadı. Bildiğiniz gibi o, bütünüyle devrimden, burjuva demokrasisinin çöküşünün değerlendirilmesi ve eleştirisinden doğdu ve gelişti. *Manifesto*'sunu 1847'de yazdı ve 1848 devrimini Marksist bir çerçeveden, daha doğrusu Marx'ın kendi çerçevesinden değerlendirerek burjuva demokrasisinin sol saflarında faaliyet gösterdi. Londra'da *Kapital*'i kaleme aldı; aynı zamanda tüm ülkelerdeki işçi sınıfı içindeki en ileri grupların politikalarının esin kaynağı olan Birinci Enternasyonal'in kurucusuydu, fakat sadece bir ülkenin değil bütün dünyanın kaderini belirleyen bir partinin başında değildi. Marx kimdir sorusuna kısaca cevap vermek istediğimizde söyleyeceğimiz şey şudur: “*Marx Kapital'in yazarıdır.*” Ve kendimize Lenin'in kim olduğunu sorduğumuzda, “*Lenin Ekim devriminin yazarıdır*” diyeceğiz [*Alkışlar*]. Lenin, herkesten kuvvetli bir şekilde, Marx'ın öğretisini revize etmekten, yeniden inşa etmekten ya da gözden geçirmekten uzak olduğunu vurgulamıştı. Lenin, Marx'ın yasalarını değiştirmek için değil, onu yerine getirmek için, eski sözcüklerle konuşarak ortaya çıktı. O, bunu herkesten daha çok vurgulamıştır. Lenin o dönemde, Marx'ı, kendisi ile Marx arasındaki kuşakların tortuları altından, Kautskizmin, MacDonal dizmin, işçi ağalarının muhafazakârlığının ve reformist ve milliyetçi bürokrasinin tortuları altından çekip çıkarmaya ve

tortulardan, eklemelerden ve tahrifatlardan bir kez temizlenmiş olan gerçek Marksizmin araçlarını büyük tarihsel eyleme tamamıyla ve bütünsel olarak uygulamaya gerek duymuştu. Bu yüzden genç kuşaklar olarak sizin en büyük avantajınız, bu çalışmada dolaylı ya da doğrudan yer almanız, bunu gözlemlemiş olmanızdır; dahası Leninizmin politik ve ideolojik ortamında yaşıyor ve pratiğe denk düşen bu teoriyi Doğu Emekçileri Üniversitesinde özümseyen olmanızdır. Bu sizin devasa ve paha biçilmez avantajınız ve bunu anlamak zorundasınız. Marx'ın kendisi, teorisinde onyılların ve yüzyılların gelişiminin deneyiminden yararlanabilmesine ve bunu kucaklayabilmesine rağmen, onun öğretisi daha sonraları, gündelik mücadele içinde kısmen dahası çarpıtılmış biçimde özümseyenmiş farklı unsurlara parçalandı. Lenin ortaya çıktı, bir kez daha Marksizmi bir araya getirdi ve yeni koşullarda, en büyük tarihsel ölçeğin eyleminde bu öğretiyi ortaya koydu. Bu eylemi gördünüz ve buna bağlandınız: Bu sizi bir yükümlülüğün altına sokuyor ve Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi bu yükümlülüğün üzerine inşa edildi.

Yoldaşlar, bu nedenle, varlığı tartışma götürmez ve birçoklarını kapıp sürükleyen –başka türlü de olamaz– ulusal demokratik yozlaşma tehlikesi, Sovyetler Birliği ve Üçüncü Enternasyonal'in varlığı olgusu sayesinde oldukça azalmıştır. Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesinden çıkacak temel çekirdeğin, Doğu topraklarındaki proleter hareketin sınıf mayası, Marksist mayası, Leninist mayası olarak görev yerini alacağını ummamız için tüm koşullar vardır. Yoldaşlar size duyulan talep, devasa gözüküyor ve kendisini, daha önce de söylediğim gibi derece derece değil ani ve aynı zamanda kendi tarzında “yakıcı” olarak ortaya koymaktadır. Lenin'in son makalelerinden biri olan “Az Olsun, Öz Olsun”u okuyun: Görünüşte bu söz özel bir örgütsel soruna ilişkindir ancak aynı zamanda Avrupa'nın gelişimi ile bağlantılı olarak Doğu ülkelerinin gelişimi perspektiflerini de kapsamaktadır. Makalenin ardında yatan ana fikir nedir? Batı devriminin gelişiminin gecikebileceği. Nasıl gecikebilir? MacDonaldezimle; zira Avrupa'nın en muhafazakâr gücü gerçekte MacDonaldezimdir. Türkiye'nin hilafeti nasıl kaldırdığını ve MacDonal'dın nasıl tekrar dirilttiğini görebiliriz. Bu, Batı'nın karşı-devrimci Menşevizmi ile Doğu'nun ilerici ulusal-burjuva demokrasisi arasındaki keskin karşıtlıkların fiiliyatta çarpıcı bir örneği değil midir?

Afganistan'da günümüzde gerçekleşen olaylar gerçekten dramatiktir: MacDonal'dın Britanya'sı, bağımsız Afganistan'ı Avrupalılaştırmaya çabalayan ulusal-burjuva sol kanadı eziyor ve Pan-islamizmin, hilafetin ve daha beterlerinin en berbat önyargılarıyla dolu en gerici ve en karanlık güçlerini geri getirmeye çalışıyor. Eğer canlı çatışmaları içinde bu iki gücü tartarsanız, Doğu'nun bize, Sovyetler Birliği ve Üçüncü Enternasyonal'e doğru niçin daha fazla meyileceği derhal netleşecektir.

Geçmiş gelişimi nedeniyle, işçi sınıfı ağalarının korkunç tutuculuğunu koruduğu Avrupa'nın nasıl daha da artan bir ekonomik çözümlüştüğüne geçtiğini görebiliriz. Avrupa için hiçbir çıkış yolu yoktur. Ve bu, özellikle, Amerika'nın, ekonomik gelişme yeteneğine haklı olarak güvenmediği Avrupa'ya borç vermemesi olgusunda ifade buluyor. Diğer yandan şunu da görmekteyiz ki, aynı Amerika ve aynı Britanya, sömürge ülkelerin ekonomik gelişmesini finanse etmek zorunda kalmış ve böylece onları çılgın bir tempoyla devrim yoluna sürüklemiştir. Eğer Avrupa, işçi ağalarının ahmak, dar kafalı, aristokratik, ayrıcalıklı MacDonaldeziminin bugünkü kokuşmuş durumunun tam ortasına sürüklenirse, devrimci hareketin ağırlık merkezi tamamıyla ve bütünsel olarak Doğu'ya kayacaktır. Ve bu durumda ortaya çıkmaktadır ki, eski Rusya'mızı ve eski Doğu'yu kendi ayakları üzerine kaldıran devrimcileştirici bir faktör olarak Britanya'da kapitalist gelişmenin birkaç onyıllık gerekli olduysa da, şimdi artık Doğu'daki devrimin birkaç kalın kafayı ezmek ya da gerekliyse uçurmak üzere Britanya'ya geri uğraması ve Avrupa proletaryasının devrimine bir itkide bulunması zorunlu olacaktır [*Alkışlar*]. Tarihsel olasılıklardan biri budur. Aklımızın bir köşesinde durmalıdır.

Üniversitenizde öğrenci olan ve bazı yaşlı ve cahil kadınları etrafına toplayan bir Türk kızının Kazan'da yarattığı muazzam etki hakkında bana gönderdiğiniz belgeleri okudum. Küçük ama bir gösterge olarak

derin tarihsel anlama sahip bir olay bu. Bolşevizmin anlamı, gücü ve özü, işçi ağalarına değil, ayaklananlara, mazlumlara, milyonlara ve ezilenlerin en ezilenlerine yönelmiş olmasında yatar.

İşte bu nedenle Bolşevizm, şu anda bile özümsemiş olmaktan veya tamamıyla irdelenmiş olmaktan uzak teorik içeriği aracılığıyla değil, özgürleştirici yaşam soluğu nedeniyle Doğu ülkelerinin en gözde öğretisi haline gelmiştir. Lenin'in sadece Kafkaslarda değil aynı zamanda Hindistan'ın içlerinde de çok iyi tanındığının en taze kanıtlarını sizin makalelerinizde okuduk. Biliyoruz ki, Çin'de, hayatları boyunca Lenin'in tek bir makalesini bile okumamış emekçi kitleler, tarihin soluğu olma kudretindeki Bolşevizme doğru büyük bir içtenlikle yöneliyorlar. Dışlanmış, ezilmiş, en kötü şartlarda çalıştırılan, kendileri için başka hiçbir tarihsel çözümün olmadığı, başka bir kurtuluşun olmadığı milyonlar; söz konusu olan şeyin, on ve yüz milyonlara hitap eden bir öğreti olduğunu sezdiler. Emekçi kadınların kalplerinde Leninizmin böylesine coşkulu bir karşılık bulmasının nedeni buradadır, çünkü yeryüzünde emekçi kadınlardan daha ezilmiş başka bir katman yoktur! Üniversiteniz öğrencisinin Kazan'da nasıl konuştuğunu ve cahil Tatar kadınların nasıl onun etrafında toplandığını okuduğumda, son dönemde Bakû'da geçirdiğim kısa bir süreyi hatırladım. İlk kez Bakû'da bir Türki kadın komünisti görmüş ve duymuştum. Orada, koridorlarda onlarca ve büyük olasılıkla yüzlerce Türki kadın komünisti gözlemleyebildim. Onların coşkusunu, kurtuluşun yeni sözcüklerini işiten ve yeni bir hayata gözlerini açan dünün kölelerinin kölesi olanların bu tutkusunu gördüm ve duydum. Ve yine ilk defa orada, şu net sonuca ulaştım ve kendime dedim ki; Doğu halklarının hareketinde kadınlar Avrupa'daki ve buradakinden çok daha büyük bir rol oynayacaklar [*Alkışlar*]. Neden? Tamı tamına şu nedenden ötürü; Doğu kadını, Doğu erkeğiyle karşılaştırılmaz ölçüde önyargılar tarafından eziliyor, zincire vuruluyor ve kafası karıştırılıyor ve çünkü yeni ekonomik ilişkiler, yeni tarihsel akımlar onu eski hareketsiz ilişkilerden erkeklerden çok daha güçlü ve hızlı biçimde çekip çıkaracaktır. Bugün bile, Doğu'da hâlâ İslâmın, eski önyargıların, inanışların ve geleneklerin egemenliğini gözlemleyebiliyoruz, ancak bunlar giderek tuzla buz olacaktır. Tıpkı yıpranmış bir elbise gibi, uzaktan baktığınızda tek parça gibi görünür; her şey yerli yerindedir ve tüm kıvrım yerleri yerinde durmaktadır; ama bir el hareketi ya da bir rüzgâr esintisi, tüm giysiyi bir toz yığınına dönüştürmeye yeter. Bunun gibi, Doğu'da çok derinmiş izlenimini veren o eski inanışlar, gerçekte geçmişin gölgesinden başka bir şey değildirler. Türkiye'de hilafeti ilga ettiler ve onu kaldıranların kafalarından bir tek saç teli bile düşmedi; bu demektir ki, eski inanışlar artık çürümüştür ve emekçi kitlelerin yaklaşan tarihsel hareketi sayesinde ciddi birer engel olamayacaktır. Ve dahası bu şu anlama geliyor ki; yaşamında, alışkanlıklarında, yaratıcılığında en fazla engellenen, kölelerin kölesi Doğu kadını, onu örtülerinden kurtaracak yeni ekonomik ilişkileri talep ederek, kendisini birden her çeşit dini payandadan yoksun hissedecek; ona toplumdaki yeni konumunun farkına varma fırsatını sunacak olan yeni düşünceleri ve yeni bir bilinci kazanmak için tutkulu bir susuzluk çekecektir. Ve Doğu'da, uyanmış kadın işçiden daha iyi bir komünist, devrim ve komünizm idealleri için daha iyi bir savaşçı olmayacaktır [*Alkışlar*].

Yoldaşlar, bundan dolayı Üniversiteniz evrensel bir tarihi öneme sahiptir. Bu üniversite, Batı'nın ideolojik ve politik deneyimini kullanarak, Doğu için büyük bir devrimci maya hazırlıyor. Yakında sizin saatiniz gelecek. Amerika ve Britanya'nın mali-sermayesi Doğu'nun ekonomik temellerini tahrip ediyor, toplumun bir tabakasını bir diğerrinin karşısına dikeyor, eskiyi parçalıyor ve yenisi için bir talep doğuruyor. Siz komünizm ideallerinin tohum ekicileri olarak ortaya çıkacaksınız ve çalışmalarınızın devrimci verimliliği, Avrupa'nın eski Marksist kuşaklarının çalışmalarının verimliliğinden ölçülemez derecede yüksek olacaktır.

Ancak yoldaşlar, söylediklerimden bir çeşit Doğu kibirliliğine çıkan sonuçlar üretmenizi istemem [*Gülüşmeler*]. Görüyorum ki hiçbiriniz beni bu şekilde algılamıyorsunuz... Eğer herhangi biriniz, Batı için Mesihvari bir kibirliliği ve hor görmeyi içinize sindirseydiniz, bu, kendinizi ulusal demokratik ideoloji

içinde eritmenin en kısa ve hızlı yolu olurdu. Hayır, Doğu'nun devrimci komünistleri, üniversitelerinde, Doğu'nun ve Batı'nın güçlerini tek bir büyük amacın bakış açısından yan yana getirip, birbirine bağlayarak dünya hareketini bir bütün halinde incelemeyi öğrenmelidirler. Sizler, Hint köylülerinin ayaklanmasını, Çin limanındaki hamalların grevini, Kuomintang burjuva demokrasisinin politik propagandasını, Korelilerin bağımsızlık mücadelesini, Türkiye'nin burjuva-demokratik yeniden doğuşunu ve Transkafkasya Sovyet Cumhuriyetindeki ekonomik, kültürel ve eğitimsel çalışmaları nasıl bir arada ele alacağınızı; tüm bunları, Komünist Enternasyonal'in, Avrupa'daki ve özellikle İngiliz komünist köstebeğinin, MacDonald'ın muhafazakâr kalesinin altını yavaş yavaş –birçoğumuzun istediğinden daha yavaş– oymaya başladığı Britanya'daki çalışma ve mücadelesi ile hem ideolojik hem de pratik olarak nasıl ilişkilendireceğinizi bilmek zorundasınız [*Alkışlar*]. Üçüncü yıldönümünüz şüphesiz kendi içinde oldukça alçakgönüllü bir yıldönümüdür. Birçoğunuz Marksizmin yalnızca eşiğindesiniz. Fakat yineleyeyim, eski kuşaklar üstündeki avantajınız şu olguda yatıyor ki; siz Marksizmin ABC'sini, bizim durumumuzda olduğu gibi kapitalizmin egemenliğindeki ülkelerde yaşamdan kopuk göçmen çevrelerin içinde değil, Leninizm tarafından fethedilmiş topraklarda, Leninizmle beslenen topraklarda ve Leninizmin atmosferi ile sarıp sarmalanmış topraklarda öğreniyorsunuz. Marksizmi yalnızca broşürlerden incelemiyorsunuz, bu ülkenin politik atmosferi içinde onu soluma fırsatına sahipsiniz. Bu, yalnızca buraya Sovyetler Birliği'nin bir kısmını oluşturan Doğu cumhuriyetlerinden gelenler için değil, –şüphesiz önemi hiçbir şekilde daha az olmayan!– ezilen sömürge ülkelerden gelmiş olanlar için de geçerlidir. Emperyalizme karşı mücadelenin son bölümünün, bir, iki, üç veya beş yıllık dönem içine yayılıp yayılmayacağını bilmiyoruz, ama biliyoruz ki, her yıl Doğu'nun Komünist Üniversitesinden yeni bir hasat kaldırılacaktır. Her yıl bize, Leninizmin ABC'sini bilen ve bunun pratiğe nasıl uygulanacağını görmüş komünistlerden oluşan yeni bir çekirdek sağlayacaktır. Sonucu belirleyici olaylardan önce bir yıl geçerse, bir ürünümüz; iki yıl geçerse iki ürünümüz; üç yıl geçerse üç ürünümüz olacak. Ve bu belirleyici olaylar gelip çatığında, Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesinin öğrencileri şunu diyecekler: “Biz buradayız. Bir şeyi öğrendik. Sadece, Marksizmin ve Leninizmin düşüncelerini Çin, Hindistan, Türkiye ve Kore dillerine çevirmeyi değil, Doğu'nun emekçi kitlelerinin acılarını, tutkularını, taleplerini ve umutlarını Marksizmin diline çevirmeyi de öğrendik.”

“Size bunu kim öğretti?” diye soracaklar.

“Bunu bize Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi öğretti.” Ve sonra size, şimdi, üçüncü yıldönümünüzde söyleyeceğim şeyi söyleyecekler:

“Şan olsun Doğu'nun Komünist Üniversitesine.”

[*Coşkulu tezahüratlar ve Enternasyonal Marşı*]

21 Nisan 1924
